

SURİYE MUHAFELETİ ARASINDAKİ İÇ ÇATIŞMALAR

Temmuz 2017 | SINAN HATAHET

**SURİYE MUHAFELETİ
ARASINDAKİ İÇ
ÇATIŞMALAR**

Sinan Hatahet

Bu yazının içeriği ile ilgili bütün sorumluluk müellif(ler)ine aittir.

Telif hakkı © 2017, Al Sharq Forum
Her hakkı saklıdır.
Tasarım: Jawad Abazeed
Türkiye'de basılmıştır.

Bu yayının tüm hakları Al Sharq Forum'a aittir. Al Sharq Forum'un izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt, bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Adres: Yenibosna Merkez Mahallesi, 29 Ekim Caddesi.
İstanbul Vizyon Park A1 Blok, Kat:6 No.:52 34197
Bahçelievler / İstanbul / Türkiye.
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

İçindekiler

Özet	4
Sosyal Bir Olgu Olarak İç Çatışma	7
Fırsat ve Tehdit Algıları	9
Kolay Üye Kazanma	12
İstatistiki Çalışma	13
Terminoloji	15
Metodoloji	17
Sonuç	29
Referanslar	32
YAZAR HAKKINDA	33
AL SHARQ FORUM HAKKINDA	33

Özet: Bu makalenin amacı, Suriye krizi sırasında isyancı gruplar arasında çıkan çatışmaların dinamiklerini anlamak, her bir grubun gerçekte neyi hedeflediğinin altını çizmek ve bu dinamikler içerisindeki şablonları tespit etmektir. Bu makale, söz konusu fenomeni açıklamak için 2012-2017 yılları arasında gerçekleşen 40 ayrı çatışmaya ilişkin ampirik verilere bağlı kalmaktadır. Grup liderlerinin, fırsat ve tehdit algıları üzerinden hareket eden rasyonel aktörler olduğu ile fayda ve zarar değerlendirmelerinin rakiplerine ne zaman, nasıl ve nerede saldıracaklarını belirlediği varsayılmaktadır.

Bu makalede; hegemonya kurma teşebbüsleri, gelecekteki tehditleri defetme ve varoluşsal tehditlerin üstesinden gelme olmak üzere 3 tip çatışma tanımlanmaktadır. Makalede zamanın, imkân dâhilindeki kaynakların ve dış tehdit seviyesinin, doğrudan bir rakibe saldırı başlatmanın veya arabuluculuk çabalarının arkasında yatan gerekçeler üzerindeki etkisi ölçülmektedir. Ampirik veriler, grup liderlerinin bir saldırı girişimine dair karar alma süreçlerindeki rasyonel tutumunu teyit etmekte ve çıkar çatışmalarının saldırıları tetiklemede diğer farklılıklar üzerinde ne derece baskın geldiğini göstermektedir.

Suriye’de yaşanan çatışmalar, şimdiye dek isyancı gruplar arasında baş gösteren çatışmaların daha önce eşine rastlanmamış bir örneği değildir. Örneğin Irak’ta, Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) birbirlerini devre dışı bırakmak için ortak düşmanları olan Saddam Hüseyin ve İran ile iş birliği yapmışlardır.¹ Benzer bir şekilde, Tamil Kaplanları ve Keşmirli isyancılar, Sri Lanka ve Hindistan’da kendi aralarında savaşmışlardır.² Tıpkı bu örneklerle benzer şekilde, modern halk isyanlarının ve devrimlerinin ortak bir özelliği, isyancıların hizipçilik yapması ve zaman içerisinde başka aktörlerle iş birliğine gidip daha ziyade birbiriyle çekişme içine girmesidir.³ Suriye’de halk ayaklanmasının başlamasından 6 yıl sonra; özellikle son iki yıl, Suriye rejimi karşısında büyük kayıplar verilmesine rağmen isyancı grupların kendi içerisindeki dozajı yüksek çatışmalarına sahne olmuştur.

Bu makalenin amacı, Suriye krizi sırasında isyancı gruplar arasında çıkan çatışma dinamiklerini anlamak, her bir grubun gerçekte neyin peşinde olduğunun ve neyi hedeflediğinin altını çizmek ve bu dinamikler içerisindeki şablonları tespit etmektir. Bu makale, söz konusu fenomeni açıklamak için 2012-2017 yılları arasında gerçekleşen 40 ayrı çatışmaya ilişkin ampirik verilere bağlı kalmaktadır.

İsyancılar arasındaki savaşın dinamiklerini çözümlenmek iki sebepten ötürü önem taşımaktadır. Birincisi, ilgili tüm taraflar arasında daha yakın bir iş birliğini teşvik etmek için etkili ve uygun politikalar geliştirmek ve benimsemek iken ikincisi, silahlı muhalif gruplar ile onların ortak düşmanları arasındaki olası bir iş birliğinin önünü tıkamaktır. Çünkü bazı araştırmalar⁴ isyancı gruplar arasında devamlı hâle gelen ve

yoğunlaşan çatışmaların, söz konusu grupları yerel ölçekteki hasımları karşısında ortak düşmanları ile iş birliği yapmaya yönelttiğini göstermektedir.

Suriye’de halk ayaklanmasının başlamasından 6 yıl sonra; özellikle son iki yıl, Suriye rejimi karşısında büyük kayıplar verilmesine rağmen isyancı grupların kendi içerisindeki dozajı yüksek çatışmalarına sahne olmuştur

İsyancılar arasındaki savaşın, şartlara bağlı bir şekilde gelişen karmaşık bir fenomen ve birbirine husumet besleyen taraflar arasındaki yapısal farkların bir yan etkisi olduğunu kabul etmek gerekir.⁵ Maalesef arabuluculuk gayretlerinin çoğunluğu, üstesinden gelinmesi çok daha zor olan köklü problemleri çözmek yerine görünürde olan ancak pek önem arz etmeyen meseleleri çözmeye odaklanmaktadır. Böylece, bu gayretlerin genellikle orta veya uzun vadede başarısız olması sürpriz değildir ve çatışmaların köklerinde yatan sebepler ile mücadele ederken zorluklarla karşılaşmayı beklemek de aynı derecede olasıdır.

Birçok uzman, isyancılar arasındaki çatışmalarda etnik ve toplumsal dinamiklerin başlıca sebep olduğunu iddia etmektedir.⁶ Bu faktörlerin mevcut gerilimleri derinleştirmek konusunda büyük bir rolü olduğu reddedilemese de bu tip bir izah aynı

İsyancılar arasındaki savaşın, şartlara bağlı bir şekilde gelişen karmaşık bir fenomen ve birbirine husumet duyan taraflar arasındaki yapısal farkların bir yan etkisi olduğunu kabul etmek gerekir

inancı, ideolojiyi ve politik eğilimi benimseyen, aynı bölgede faaliyet gösteren ve üyeleri aynı ailelerden yahut topluluklardan oluşan gruplar arasındaki ihtilafları açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Nitekim bu zaviyeden bakılacak olursa şu soru havada kalacaktır: “Homojen gruplar arasındaki çatışmaların temel motivasyonu nedir?”

Aynı etnik kökenden, politik eğilimden ve ideolojiden teşekkül eden gruplar, benzer meşruiyet kaynakları ve yerel finansal kaynaklar için rekabet edebilmektedir. Grup liderleri bu gerçeğin tam olarak farkındadır ve bu farkındalık, paylaşılan kaynakları tekellerine alma fırsatlarını değerlendirmeye dair şuurlarına, gelecek tahayyüllerine ve varoluşsal tehdit algılarına yansımaktadır.⁷ Silahlı gruplar; benzer kaynaklar söz konusu olduğunda (halk desteği, finansman veya yerel halktan elde edilen gelir) Suriye rejimini dahi en düşük seviyede bir tehdit olarak algılar iken ve rekabet edilen diğer gruplara nazaran görece güçlü olduklarını düşündükleri anda fırsatları kullanma eğilimindedir.⁸ Bu gibi durumlar, birbiriyle rekabet hâlindeki gruplara, kaynaklarını genişletmek için güçlü bir sebep de sunmaktadır. Öte yandan, rekabet edilen gruplar güçlendiğinde ve dolayısıyla daha fazla husumet beslenildiğinde, savunmasızlık hissi de artmaktadır. Haliyle

bu durum saldırıda bulunan grubun hayatta kalma güdüsünü ortaya çıkartmakta ve yok olma korkusu karşısında yüksek riskler almaya teşvik etmektedir.⁹

Bu makale, okuyanların ve arabuluculuk görevi icra edenlerin, çatışmanın dinamiklerini daha yakından görmesini sağlamayı ve bu olguya daha uygun ve etkili çözümler geliştirme hususunda onlara yardımcı olmayı hedeflemektedir. İlk bölüm, çatışma olgusunu mercek altına alırken ikinci kısımda çatışma dinamiklerinin hizipçilik olgusundan nasıl etkilendiği açıklanmakta ve üçüncü kısımda ise 2012 ile 2017 arasında Suriye’de yaşanan 40 çatışma hadisesini esas alan bir araştırmanın sonuçları sunulmaktadır.

1. Sosyal Bir Olgu Olarak İç Çatışma

Çatışmanın insani, askeri ve finansal anlamda doğurduğu sonuçlar, çatışma bölgelerinde yaşayan ev sahibi topluluklar tarafından bilinmektedir ve bu sebeple, kardeş gruplar arası kavga olgusu onlar için de bir ölçüde merak konusudur. Dahası bu olgu, savaşlar ve devrimler sırasında ortaya konan iş birliği çabalarıyla da bir tezat teşkil etmektedir. Böylece iç çatışmalar, çatışmaların aktörleri olan grupları destekleyen toplumsal tabanlar tarafından çok nadir tolere edilmektedir. Ev sahibi toplulukları husumetten ziyade iş birliğini desteklemeye yatkın kılan genel olarak üç yaygın inanç vardır:

A- Düşmanımın Düşmanı Dostumdur: Uzmanlarca benimsenen hâkim görüşe göre, silahlı çatışmaya dahil olan küçük ve daha zayıf isyancı gruplar, daha güçlü olan baskıcı rejime veya işgalci kuvvetlere karşı başkaca gruplarla iş birliğine gitme eğilimindedir.¹⁰ Böylesi bir düşünce, güçlü bir ortak düşmanı mağlup etmek için küçük ve bölünmüş kuvvetlerin bir araya gelmesinin mantıklı olduğu fikrini öncelemektedir.

B- İç Çatışma Zaferden Sonra Ortaya Çıkar, Önce Değil: Kardeş gruplar arası çatışmalara dair genel kanıların şekillenmesinde Afgan tecrübesinin rolü oldukça büyüktür ki bu tecrübe esas alındığı zaman, daha güçlü durumdaki ortak düşman mağlup edilene kadar mevcut

ihtilafların ertelenmesinin akla uygunluğunu varsayan bir güçler dengesi durumu benimsenmektedir.¹¹

C- Olumsuz Propaganda: Çatışma içine girmenin, uğruna mücadelenin yürütüldüğü davanın hem yerel hem uluslararası alandaki destekçilerinin bakışı üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Son zamanlarda yaşanan tecrübeler göstermektedir ki, muhalif gruplar arasındaki silahlı çatışmalar yoğunlaştığında Suriye rejiminin popülaritesinde bir artış olmakta ve rejim meşruiyet kazanmaktadır.

Suriyeli analistler, silahlı muhalif gruplar arasındaki çatışmanın kökenini açıklama gayretlerinde geleneksel bir yaklaşımı benimsemekte; bölgesellik, ideolojik farklılıklar, sosyal sınıflar ve dış müdahale gibi faktörlerin etkilerini vurgulamaktadırlar. Suriye’de vuku bulan birçok çatışma hadisesinin bu faktörlere herhangi bir şekilde bağlı olduğu reddedilemez. Ancak bu farklılıkların çeşitli şekillerde kullanılışı, bizi tüm bu faktörleri çatışmanın esas sebepleri olarak değil de birer harekete geçirme aracı olarak düşünmeye sürüklemektedir. Gerçekten de birçok çatışma bölgeciliğe bağlanabilse de bütün çatışmalar bu şekilde açıklanamaz. Ana akım silahlı muhalif gruplar aynı ideolojik ve toplumsal karakterlere sahip olmalarına rağmen bu durum onları birbirleriyle çatışmaktan alıkoymamaktadır. Örneğin, İslami Cephe birliklerinin tümü Selefî hareketle iltisaklı olmasına karşın birbirleriyle rekabet etmekte ve çatışmaya girmektedir.

İç savaşlardaki iş birliği ve çatışma dinamiklerini inceleyen araştırmalar, tüm dünyada üç temel kategorinin kapsamı içerisinde yapılmaktadır:

A- Heterojen Gruplar Arasındaki Çatışmalar: Farklı sosyal, etnik veya dini gruplar silahlı çatışma içerisine girebilir.

Bu gibi çatışmalar, özellikle de daha yüksek otoritelerin kalıcı bir toplumsal sözleşmeyi oluşturmakta ya da uygulamada başarısız olduğu durumlarda gerçekleşmektedir.¹³ Nihayetinde çatışmalar, çıkar çatışmalarının artması durumunda daha muhtemel hâle gelir.¹⁴ Buna

örnek olarak Suriye'de ve Lübnan'da Hristiyanlar ile Müslümanlar arasındaki iç savaş, Uganda iç savaşı ve Lübnan iç savaşı verilebilir.

B- Homojen Gruplar Arasındaki İttifaklar: Aynı etnik, dini ve toplumsal bağa sahip grupların, ortak bir düşmanı mağlup edebilmek için gevşek bir koalisyon oluşturmaya doğal bir eğilimi vardır. Ancak bu koalisyonlar kırılmalıdır ve küçük ama daha güçlü bir koalisyonun ortaya çıkması fırsatı doğduğunda çözülebilir.¹⁵ Buna örnek olarak İslami Cephe, Suriye İslami Özgürlük Cephesi ve Afganistan'daki militanlar verilebilir.

C- Homojen Gruplar Arasındaki Çatışmalar: Bir etnik grubun birbirine benzer bileşenleri arasındaki çatışmalar, meşruiyet ve güç kaynaklarının neredeyse tamamen aynı olmasından ötürü ortaya çıkmaktadır. Bu durum da muhalif liderleri, mevcut kırılğan ve geçici bir koalisyona bağlı kalmak yerine hegemonya kurma arzusuna iter.¹⁶ Örneğin Irak'taki Mesud Barzani ve Celal Talabani öncülüğündeki politik ve askeri ayrışma bu duruma karşılık gelir.

Bu makale, son kategori olan homojen gruplar arasındaki çatışmalara odaklanacak ve ana akım muhalif gruplar arasındaki çatışmalara ışık tutmaya çalışacaktır. Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) kendine has bir etnik karaktere (Kürt) sahip olmasından, Irak Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) de kendine özgü bir dizi kaynağı olmasından ötürü bu iki örgüt değerlendirme dışı bırakılacaktır.

2. Fırsat ve Tehdit Algıları

Suriyeli grupların liderleri, rejimi tek başına mağlup etme kapasitelerinin olmadığını son derece farkında olsa da aralarındaki koalisyon oluşturma çabaları veya birleşme çabaları nihayetinde hep başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Daha da endişe verici olan şey ise, bu gruplar arasındaki gergin ilişkilerin daha fazla çatışmaya sebep olmasıdır. Suriye iç savaşı boyunca ortaya çıkan üç ayrı çatışma kaynağı tespit edebiliriz:

1- Kaos: Merkezi otoritenin yokluğu ve ortak bir güven eksikliği, rekabet

hâlindeki grupları kendilerini korumak için bir savunma paktı ya da iş birliği yerine kendi askeri güçlerine bağımlı olmaya teşvik etmektedir.

2- Farklı Örgütsel Hedefler: Her ne kadar ana akım muhalif gruplar Esad'ı devirmek ve Suriye'de yeni bir hükümet kurmak gibi aynı hedeflere bağlı olsalar da hâlâ (Suriye'de kimin, nasıl ve ne zaman neyi ve nerede yöneteceği gibi) çok farklı örgütsel hedeflere sahiptirler.

3-Sınırlı Ortak Kaynaklar: Sınırlı kaynaklar üzerindeki rekabet (insan ve finansman) otomatik olarak bir çıkar çatışmasına dönüşmektedir ki bu kaynakların sınırlılığı çıkar çatışmalarını da silahlı çatışmalara çevirmektedir.

Miami Üniversitesinden iç savaş dinamikleri uzmanı Costantino Pischedda,¹⁷ kardeş gruplar arasındaki çatışmaların, bir grubun “fırsat pencereleri” yahut “savunmasızlık pencereleri” ile karşı karşıya kalması durumunda ortaya çıktığını öne sürmektedir. Fırsat penceresi, bir grubun diğer gruplara göre askeri üstünlüğü yakaladığı ve ortak düşmanın da yakın ve ciddi bir tehdit teşkil etmediği dönemlerde açılırken; savunmasızlık penceresi ise bir grubun, tasfiye olma riskini net bir şekilde mümkün gördüğü durumlarda ortaya çıkmaktadır.

Buna göre, bir grubun rekabet halinde olduğu bir diğer gruba saldırması şu faktörlere bağlıdır:

1-Çatışmanın getirisine dair öz- değerlendirme

2-Çatışmanın maliyetine dair öz değerlendirme

Bu tablo, bir grubun rekabet halinde olduğu bir diğer gruba saldırmasının sebeplerini göstermektedir.

Kardeş gruplar arasındaki bir çatışma, bir grubun “fırsat pencereleri” yahut “savunmasızlık pencereleri” ile karşı karşı kılması durumunda ortaya çıkmaktadır. Fırsat penceresi, bir grubun diğer gruplara göre askeri üstünlüğü yakaladığı ve ortak düşmanın da yakın ve ciddi bir tehdit teşkil etmediği dönemlerde açılırken; savunmasızlık penceresi bir grubun, tasfiye olma riskini net bir şekilde mümkün gördüğü durumlarda ortaya çıkmaktadır

		Fayda		
		Kaynakları ele geçirme	Tehditleri ortadan kaldırma	Herhangi bir fayda yok
Maliyet	Yüksek	Çatışma yok	Riskli	Çatışma yok
	Düşük	Hegemonya	Hegemonya	Çatışma yok

Sıradaki bölümlerde, saldırıyı başlatanın gözünden çatışmanın getirileri ve maliyetleri daha detaylı incelenecektir. Ancak korku veya açgözlülük gibi sebepleri değerlendirmenin zor olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeple, bu makalenin geri kalanında şu terminoloji ve açıklamalar takip edilecektir:

- Çatışma: Askeri eylemlerin geniş bir dönem sürdüğü hadiseler.
- Hegemonya: Rakip grubun kaynaklarını ele geçirme hedefine bağlı olarak geliştirilen bir askeri eylem.
- Gelecekteki Tehdit: Bir rakip grubun gelişmesinden doğan olası tehditler ve gelecekte bir çatışmaya girmeye dair olasılığın yükselmesi.
- Varoluşsal Tehdit: Rakip bir grubun spesifik bir dönemde artan ve tüm grubu yok edebilecek yahut ciddi ölçüde zayıflatabilecek husumeti.

“Önce Güvenlik” Mantığı

Beklenen kazanımlara ek olarak bir fırsatın yahut olası bir tehdidin tespit edilmesi, rakip bir gruba karşı saldırı başlatmak için yeteri kadar geçerli bir sebep değildir. Bunun yerine, saldırıyı başlatan grubun maliyet değerlendirmesi, karar alma sürecinde rol oynayan esas faktördür.

Bir grup, en iyi koşullara sahip olmasa dahi daha sonraki bir aşamada daha yüksek maliyetler ödemekten kaçınmak için bir saldırı başlatabilir.

Bir grup, uzun süreli bir iş birliği anlaşması olması durumunda dahi rakip bir grubun niyetinden şüphe duymaya devam edecektir. Bunun sebebi asıl olarak, rejimden kurtarılmış alanlarda hüküm süren anarşidir. Yerel gruplar kendi kurdukları şeriat mahkemelerinin gruplararası ihtilafları çözme kapasitesine inanmamakta ve bu mahkemelerin tarafsızlığı ile bağımsızlığı sürekli sorgulanır hâle gelmektedir.

Kolay Üye Kazanma

Suriyeli silahlı gruplar belli bir toplumsal tabandan yararlınsa ve aynı coğrafi bölge üzerinde iktidarı paylaşsa da iki hususta rekabet hâlinindedirler: Benzer insan topluluklarının kalplerini kazanmak ve yerel kaynakların kullanımı. Bu çakışma, benzer bir şekilde rakip bir grubun meşruiyet ve zenginlik kaynaklarını ele geçirmenin maliyetini de düşürmektedir. Örneğin insan kaynakları bakımından, geçmiş hadiselerle bakıldığında¹⁸ mağlup olan taraftaki askerlerin, zafer kazanan taraflara katılma eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır.

Kaynaklar üzerindeki bir rekabet ille de bunları ele geçirmek için bir çatışmanın ortaya çıkmasını gerektirmese de gelecekteki olası bir tehdide dair duyulan korku gibi, silahlı grupların arasındaki yönetim ilişkisinin doğasından kaynaklanan, kısıktıcı bir sebep olma özelliği arz etmektedir. Örgütsel tehditlere dair hizipçi bir yaklaşımı besleyen iki spesifik dinamik¹⁹ mevcuttur:

Ethili, bağımsız ve güvenilir bir hesap verebilirlik mekanizmasının yokluğu, “önce güvenlik” mantığını ortaya çıkarmaktadır. Önlemler; kırılğan, güvence sunmayan, taktiksel ve geçici iş birliklerine göre daha güvenilirdir

- 1-Gruplar, ortak insan kaynağı havuzundan üye kazandığı için rakip grubun üyelerinin kolayca nüfuz edebilmesi,
- 2-Militanların kişisel ihtilaflarını yönetmesinin ve aralarındaki anlaşmazlığın örgütler arasında bir çatışmaya dönüşmesini engellemesinin zorluğu.

İlk dinamiği etkisiz kılmak zordur ve bu dinamik, esasında homojen etnik gruplar arasındaki hizipçiliğin sonucudur. Öte yandan ikinci

dinamiğin etkisini kırmak ise etkili idari düzenlemelerin uygulanması durumunda mümkündür.

Hizipçilik ve Kimlik

Suriye'deki isyanı ve bunun siyasi boyutlarını, sosyal perspektifi bir kenara bırakarak araştırmak nafi bir çabadır. Savaşın şiddetli doğası ve uzun sürmesi, alt kimliklerin oluşmasına zemin hazırlamıştır ki bunun karşılığında savaş daha da derinleşmiştir. Suriye'de gerçekten de yerel kimlikler ağır basmaktadır ve bireyler önce ailelerine, daha sonra kendi kent yahut şehirlerine veya etnik ve dini gruplarına ve en nihayetinde ülkelerine aidiyet duymaktadır. Bunların yanında hizipçilik de ek bir kimlik oluşturmuştur. Tek başına kimlik ve grup aidiyetlerinin diğer gruplara karşı savaş başlatmak için yeterli bir sebep olmadığı ancak öte yandan grubu harekete geçirme ve yerel meşruiyet kazanarak yapıları meşrulaştırma için sıklıkla kullanıldığı not edilmelidir.

Tüm İslami ideolojiler, birliği teşvik eder fakat buna nasıl ulaşılabileceğine dair yorumlar ve meşrulaştırma araçları farklılık gösterir. El Kaide ile bağlantılı gruplar otorite prensibini ("Taghalob تغلب") benimserken diğer gruplar meşveret, fedakârlık ve katılımcılık gibi ilkeleri benimsemektedirler. Dolayısıyla, ideolojik açıdan El Kaide'ye yakın olan grupların, diğer İslami gruplara kıyasla çatışmaya girme eğilimleri daha yüksektir.

3. İstatistikî Çalışma

Bu araştırma, Suriyeli silahlı muhalif gruplar arasında gerçekleşen en önemli çatışmaları mercek altına almaktadır. Burada incelediğimiz gruplar Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) birlikleri, İslamcı gruplar, Ceyş'ül İslam ve Ahrar-uş Şam'dır. Bu gruplar ortak bir toprak parçasını ve böylelikle tamamen aynı yerel kaynakları ve insan kaynağını paylaşmaktadır. Uluslarüstü yapısı ve ayrı bir iktidar ve nüfuz alanının olmasından dolayı IŞİD (2014 sonrası) ve ayrı bir toplumsal tabana hitap etmesinden ötürü PYD, bu araştırmanın dışında bırakılmıştır. El Nusra Cephesi'nin (Fetih el Şam) ana akım muhaliflerin bir parçası olmamasına rağmen, diğer muhalif gruplarla aynı insan havuzundan üye kazanma

kapasitesine sahip olduğu için bu araştırmaya dahil edileceğini de önemle belirtelim. Aynı şekilde, gizliden gizliye IŞİD'e bağlı olan gruplar da ana akım muhalif gruplar ile aynı bölgede işlerini yürüttüğü için bu araştırmaya dahil edilecektir. Bu istatistiki araştırmada, Ocak 2012 ile Ocak 2017 arasında bu gruplardan birinin ya da daha fazlasının dahil olduğu çatışmalardan toplanan veriler yer alacaktır. Ancak, sınırlı ya da bireysel ihtilaflar dikkate alınmayacaktır.

1-Ana akım muhalefet, ortak bir şekilde ve açıkça, IŞİD'i daha önce var olan beraber mücadele etme atmosferini sona erdiren yabancı bir güç olarak tanıdı.

Terminoloji

Kavramlar	Tanım
Araştırma Süresi	1 Ocak 2012- 1 Ocak 2017
Örneklem	40 çatışma hadisesi
Kaynaklar	İnsan kaynağı, kontrol noktaları, askeri üs, gereçler, tüneller, çiftlikler ve sınır geçişlerini içeren işlevsel kaynaklar
Maliyet	Yapılan saldırının, saldırı başlatan açısından geri tepmesi; sayısal olarak (birlikler ve mühimmat) ve itibar açısından (popülerlik, ayrıca diğer gruplar ve bölgesel/ küresel güçlerle ilişkiler üzerindeki olumsuz etki)
Kazanım	Saldırıyı başlatanın, çatışma sonucunda beklediği kazanımlar
Yok Olma	Bir grubun askeri mevcudiyetinin son bulması
Yenilgi	Bir askeri grubun rakibinden önce geri çekilmesi
Birleştirme	Bir grubun diğer gruba koruma temin etmek için ya da teslim olmak suretiyle katılması
İlerleme	Bir silahlı grubun rakibinin üzerine ilerlemesi
Özgür Suriye Ordusu	MOC ve MOM operasyon karargâhlarından destek almayı onaylayan bir grup silahlı örgüt
İslami Silahlı Gruplar	İslami Cephe veya İslami Özgürlük Cephesi de dâhil olmak üzere İslami silahlı muhalif gruplar. Ceş'ul İslam ve Ahrar-uş Şam, görece daha büyük yapılar olması, bir arada kalma unsurları, örgütsel yapıları ve benimsedikleri politikalar sebebiyle ayrı bir kategoriye değerlendirilmektedir
İŞİD'e Bağlı Gruplar	Örgütsel olarak İŞİD'e eklemlemeksizin liderleri İŞİD'e biat etmiş gruplar
Saldırıyı Başlatan	Saldırıyı başlatan grup
Savunma	Saldırıya uğrayan grup
Müdahale	Çatışmayı çözüme kavuşturmak için yapılan dış müdahale ya da arabuluculuk
Arabuluculuk	Gruplar arasındaki ihtilafı çözüme kavuşturma süreci
Arabulucu	Çatışmaya dahil olmamış ve çatışmayı çözüme kavuşturmak için müdahale eden bir grup ya da birlik
Kurtarılmış Bölge	Muhalefetin kontrolü altındaki bölgeler
Sakin Cephe	Ortak bir düşman karşı oluşan ve yakınlarda herhangi bir çatışmanın yaşanmadığı ortak cephe.
Aktif Cephe	Ortak bir düşmana karşı oluşan ve çatışmaların yaşandığı ortak cephe
Kuşatma	Ortak bir rakip tarafından, belirli bir coğrafi alanda yapılan kuşatma
Ateşkes	Coğrafi olarak belli bir bölgede, ortak bir rakiple yapılan bir ateşkes anlaşması

Araştırmaya Konu Olan Çatışmalar

Bu tablo, 34 adet kaydedilmiş çatışmayı, çatışma yerlerini, saldırıyı başlatanları ve savunma durumundaki grupları göstermektedir.

Tarih	Saldırıyı başlatan	Savunmadaki Grup	Bölge
11 Temmuz 2013	IŞİD	Alez Bin Abdulsalam Tugayı	Lazkiye
14 Ağustos 2013	IŞİD	Ahfad Arrasoul Tugayı	Rakka
13 Eylül 2013	IŞİD	Farouq Tugayı	Rakka
9 Kasım 2013	Alhijra Ilallah Tugayı	IŞİD	Lazkiye
23 Mart 2014	Nusra Cephesi	Özgür Suriye Ordusu Batı ve Merkez Cepheleeri Komutanlığı	Lazkiye
1 Nisan 2014	Ceyş'ul İslam	Ajnad al-Sham İslami Birliği	Şam Kırsalı
14 Ağustos 2014	Nusra Cephesi	Suriye Devrimciler Cephesi	İdlib
20 Eylül 2014	Ceyş'ul İslam	Ceyş'ul Ümmet	Şam Kırsalı
27 Ekim 2014	Suriye Devrimcileri Cephesi	Nusra Cephesi	İdlib
29 Kasım 2014	Nusra Cephesi	Khalid Ibn Al Walid Tugayı	Humus
15 Aralık 2014	Nusra Cephesi	Yarmouk Martyrs Tugayı	Dera
30 Aralık 2014	Sham al-Rasul Tugayı	Nusra Cephesi	Şam Kırsalı
27 Ocak 2015	Ansar al-Sahel Taburu	Ahfad Saladin Taburu	Lazkiye
29 Ocak 2015	Nusra Cephesi	Hazm Hareketi	Halep
4 Nisan 2015	Nusra Cephesi	Güney Cephesi / Soqur al-Janub İttifakı	Dera
1 Mayıs 2015	Nusra Cephesi	Jaysh al-Jihad	Kuneytır
2 Ağustos 2015	Nusra Cephesi	Tümen 30	Halep
3 Kasım 2015	Nusra Cephesi	Al Bayada Şehitleri	Humus
1 Aralık 2015	Nusra Cephesi	Jaysh Tahrir al-Sham	Şam Kırsalı
1 Ocak 2016	Jaysh Ahrar al-Ashayer - Jaysh al- Yarmouk	İslami Muthanna Hareketi	Dera
11 Ocak 2016	Nusra Cephesi	Suriye Devrimcileri Cephesi	Kuneytır
11 Mart 2016	Nusra Cephesi	Tümen 13	İdlib
28 Nisan 2016	Al Rahman Alayı	Al Rahman Alayı	Şam Kırsalı
19 Mayıs 2016	Nusra Cephesi	İslami Muthanna Hareketi	Kuneytır
7 Haziran 2016	Jaysh Tahrir al-Sham	Al Qadisiya Askeri Tugayı	Şam Kırsalı
25 Haziran 2016	Jaysh al-Yarmouk	Tawheed al-Janub Tugayı	Dera
30 Haziran 2016	Inkhil Askeri Şura	Ahl al-Sunnah Taburu	Dera
3 Temmuz 2016	Nusra Cephesi	Jaysh Tahrir al-Sham	İdlib
9 Temmuz 2016	Jaysh al-Yarmouk	Shabab al-Sunnah Tümeni	Dera
6 Ekim 2016	Jund al-Aqsa	Ahrar al-Sham	İdlib
2 Kasım 2016	Al Nusra Front - Abu Amara Battallions – Al Zenki Hareketi	Fastaqim Kama Umirt Birliği	Halep
14 Kasım 2016	Ahrar-uş Şam	Levant Cephesi	Halep
3 Aralık 2016	Nusra Cephesi	Jaysh al-Islam - Sham Alayı	Halep
28 Aralık 2016	Nusra Cephesi	Birinci Tugay	Şam

Metodoloji

- Veriler, çatışan tarafların ve arabulucuların açıklamalarının ve basın bildirimlerinin analizinden, ayrıca çatışmaya dahil olan grupların liderleri ve üyeleri ile yapılan röportajlardan toplanmıştır.
- İslami karaktere sahip gruplar, ittifak kurma hususundaki ortak yaklaşımları ve diğer ulusal gruplarla olan ilişkileri itibarıyla “İslami silahlı gruplar” başlığı altında sınıflandırılmıştır.
- Ceyş’ul İslam ve Ahrar-uş Şam, görece daha büyük yapılar olmaları, bir arada kalma unsurları, örgütsel yapıları ve benimsedikleri politikalar sebebiyle ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir.
- Çatışmaların türleri ve sebepleri, saldırıyı başlatanın motivasyonu tespit edilerek tanımlanmıştır.
- Ana motivasyonun hegemonya kurmak olduğu tespiti, şu şartlar sağlandığı zaman yapılmıştır:

- 1- Savunma pozisyonundaki grubun kaynaklarını (mühimmat, üsler, tüneller, kontrol noktaları ve sınır geçişleri) ele geçirmenin görece yüksek kazanım getirmesi,
- 2- Savunmacı grubun, saldırıyı başlatan gruba kıyasla görece zayıf olması ve mücadelenin görece düşük maliyetli olması,
- 3- Savunmacı gruba yapılan saldırıyı meşrulaştırmak için önceden başlatılan medya propagandası.

- Ana motivasyonun varoluşsal bir tehdidi ortadan kaldırmak için olduğu tespiti, şu şartlar sağlandığı zaman yapılmıştır:

- 1- Savunmacı grubun görece artan gücü ve ileride yaşanacak bir çatışmanın yüksek maliyeti,
- 2- Saldırıyı başlatan grubun, savunmacı gruba nazaran görece azalan gücü,
- 3- Savunmacı grup ile saldıran grubun aynı kaynakları paylaşması ve savunmacı grubun lehine bir dengesizliğin varlığı,
- 4- Savunmacı grup tarafından husumet beslendiğine dair artan emareler (grup üyelerinden düşmanca tavırları, kontrol noktalarına yapılan baskınlar, saldırıyı başlatan grubun silahlarını ya da askeri konvoylarını durdurmak),
- 5- Saldırıyı başlatanın kendi cephesinde yaşanan iç hareketlilik ve savunmacı gruba yapılacak saldırının ileri bir savunma taktiği olarak meşrulaştırılması,

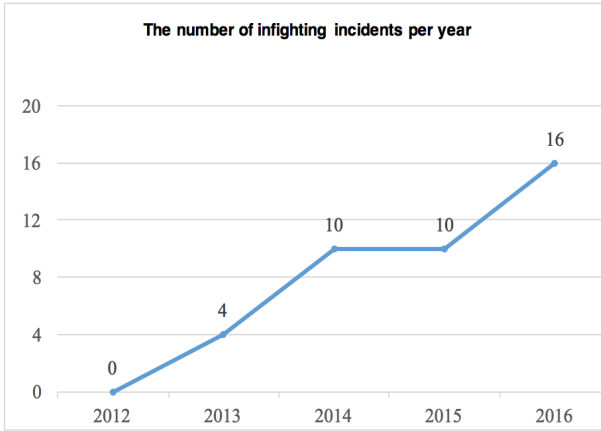
6- İki grup arasındaki ihtilafların çözümüne dair daha önceki arabuluculuk faaliyetlerinin başarısızlıkla sonuçlanmış olması.
 ■ Ana motivasyonun olası bir tehdidi ortadan kaldırmak için olduğu tespiti, şu şartlar sağlandığı zaman yapılmıştır:

- 1- Savunmacı grubun, saldırıyı başlatan gruba karşı, bilhassa ideolojik düzlemde, kendi içinde harekete geçme eğilimi,
- 2- Savunmacı gruba ulaşan daha fazla uluslararası desteğin varlığı,
- 3- Saldırıyı başlatan grubun, uluslararası topluluk ve savunmacı gruba destek veren devletlere olan ilişkilerinde gerileme yaşaması,
- 4- İki grup arasında popülerite ve meşruiyet için rekabet yaşanması,
- 5- Savunmacı gruba saldırılmadan önce, o grubun rejim, IŞİD yahut Uluslararası Koalisyon ile iş birliği yaptığı şüphelerine dayandırılarak yapılan medya propagandası,
- 6- Savunmacı grubun, saldırıyı başlata grup ile iş birliği yapmaktan kaçınması.

Çatışmanın türleri ve bunları meşrulaştırma argümanları, göstergeler ve doğrudan sonuçlar esas alınarak tanımlanmıştır.

4. Bulgular

Zaman çizelgesi ve coğrafi dağılım

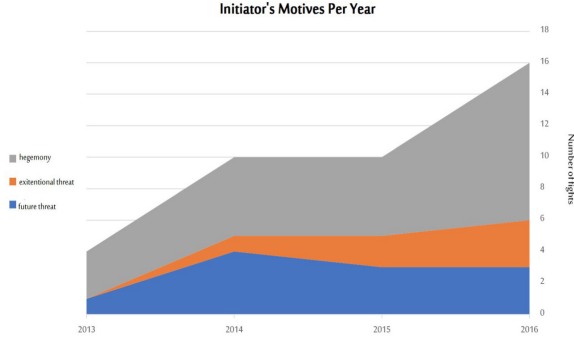

Grafik 1

Grafik1 sene başına düşen gerçekleşmiş çatışma sayısını göstermektedir. Makul bir şekilde, çatışma sürdükçe ve çatışmanın karmaşıklığı arttıkça sayı yükselmektedir. Bu artış, şu sebeplere bağlanmaktadır:

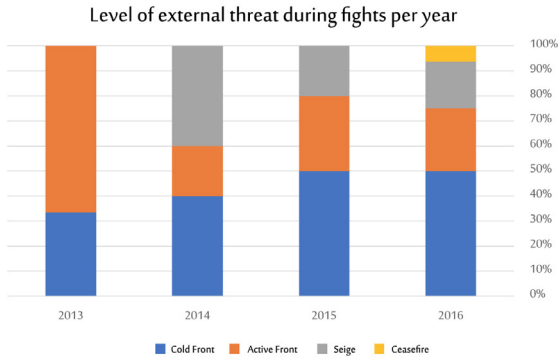
- 1- Azalan finansal destek,
- 2- Artan yabancı müdahale,
- 3- Halk nezdindeki memnuniyetsizlik ve Suriye’de rejim güçlerinin sağladığı kazanımlarla artan baskı.

Finansmana bağlı sebepler, Grafik 2’de yer alan sonuçlara yansımaktadır. Bu sonuçlar, saldırıyı başlatan grupların savunmadaki grubun kaynaklarını ele geçirme motivasyonu ile başlatılan çatışmaların sayısında ciddi bir artışa işaret etmektedir.

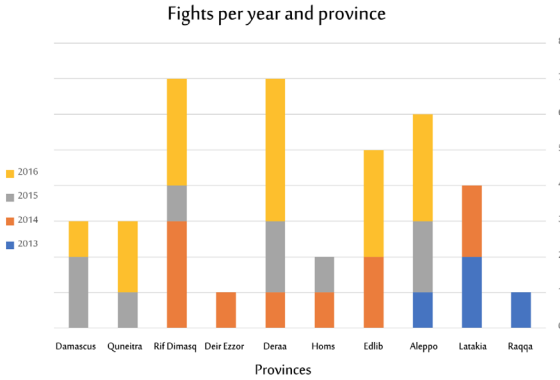
Grafik 2

Grafik 2 bir rakip gruba karşı saldırı başlatmanın arkasındaki sebepleri göstermektedir. Hegemonya kurma arzusuyla başlatılan çatışmaların sayısında net bir artış söz konusudur. Saldıran pozisyonundaki bir grup, rakibinin kaynaklarına hâkim olmak için onun üzerinde hegemonya kurmak ister. Bu artış, az bulunan kaynaklar için muhalif gruplar arasında yaşanan kızılmaya ve şiddet vakalarına da aynen yansımaktadır, zira bu grupların finansmanı uzun süren mücadele sebebiyle azalmaktadır.

Grafik 3

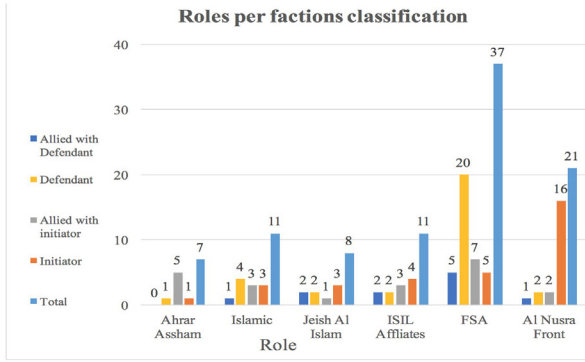
Grafik 3 dış tehditlerin çatışmalar üzerindeki etkisini göstermektedir. IŞİD veya Suriye rejiminden kaynaklanan tehditte bir gerileme yaşandığında, çatışma için daha büyük bir isteğin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir.

Grafik 4

Grafik 4 çatışmaların nerede ve ne zaman gerçekleştiğini göstererek daha önceki bulguları teyit etmektedir. Son 5 yıl boyunca rejim kuvvetleri veya IŞİD tarafından dokunulmayan bölgelerde muhalif gruplar arasında daha fazla çatışmaya şahit olunmaktadır. Dera ve İdlib bu gözlemi doğrulamaktadır. İki durumda da çatışmaların sayısı 2016'da yani muhalif gruplar ile rejiminin nadiren çatıştığı dönemde zirve yapmıştır.

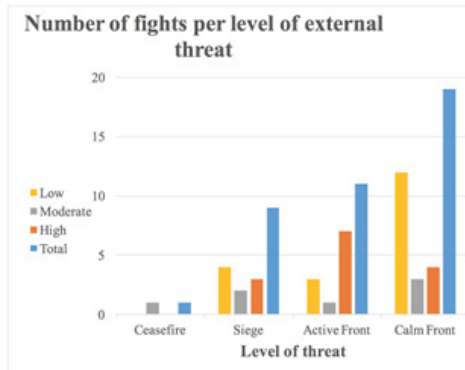
En agresif grup kim?

Grafik 5

Grafik 5 farklı rakip gruplar arasındaki çatışmaların sayısını, grupların oynadıkları role göre göstermektedir. ÖSO'ya bağlı gruplar 20'sinde doğrudan savunmadaki grup, 5'inde ise saldırıyı başlatan grup olmak üzere 37 çatışmayla birinci sıradadır. Öte taraftan, El Nusra Cephesi, 16 saldırı başlatarak en şiddetli grup olmuştur. En az şiddetli grubun ise en düşük sayıda çatışma başlatan, çoğunlukla yerel müttefiklerine sadece destek kuvvet kollayan Ahrar-uş Şam olduğu söylenebilir.

Dış tehditlerle uğraşmak

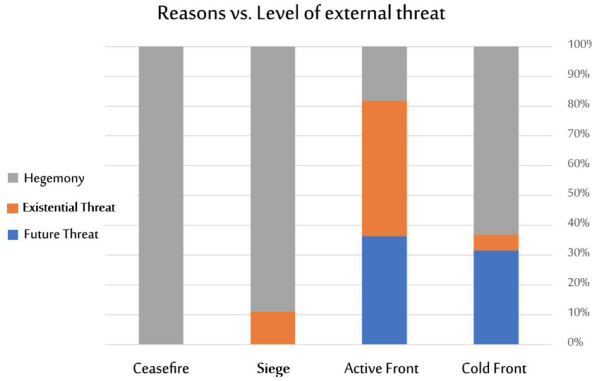

Grafik 6

Grafik 6, dış güçlere karşı açılan cephelerin durumuyla ilişkili olarak saldırıların toplam sayısını göstermektedir.

Sonuçlara bakılınca, daha az tehdidin olduğu sakin cephelerde muhalif gruplar arası çatışmalar artmıştır. Bu da dış tehdidin seviyesi az olduğunda bir grubun rakibine saldırma eğilimine girdiği olgusunu doğrulamaktadır.

Aktif cephelere yakın yerlerde yaşanan çatışmalardan toplanan veriler, aynı sakin cephelerdeki duruma benzer bir şekilde, aktif cephelerde tehdidin daha yüksek olduğu durumlarda çatışmaların sayısının da arttığını ortaya çıkarmaktadır. Bu değişken tutumu açıklamak için, *Grafik 7*'de cephelerin durumuyla ilişkili olarak çıkan çatışmaların arkasında yatan sebepler incelenmektedir.

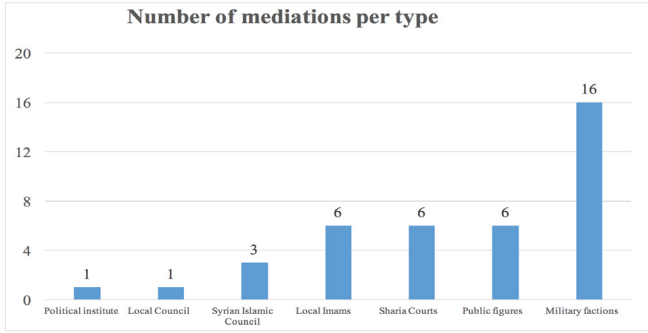

Grafik 7

Grafik 7 sakin cephelerin, ateşkes bölgelerinin ve kuşatmaların etrafında yaşanan çatışmalarda daha çok görülen sebebin hegemonya kurma girişimi olduğunu göstermektedir. Kuşatmalar ve ateşkesler de grup liderlerini, rejimle olan çatışmalara verilen arayı, ortak kaynaklar üzerindeki güçlerini pekiştirmek için kullanmak üzere bir avantaja çevirerek hegemonya kurma isteğine yöneltmektedir. Bu tutum rasyoneldir, önceden bir tasarı yapmayı gerektirir ve istikrarın mevcut olduğu çevrelerde görülmesi daha muhtemeldir.

Öte yandan, veriler göstermektedir ki aktif cephelerin yakınındaki çatışmaların yüzde 80'inin arkasındaki sebebin varoluşsal veya olası bir tehdidin ortadan kaldırılmasıdır. Yaklaşmakta olan dış tehditler, grup liderlerinin hayatta kalma güdülerini tetiklemektedir. Grup liderleri, rakip grupların taraf değiştireceğini hissettikleri anda kırılabilir ve geleceği belirsiz bir iş birliğine bağlı kalmak yerine hızlı bir şekilde çatışmaya girip kendi arkalarını kollama eğilimine girmektedirler. Bu gözlem, Halep'teki savaş sırasında El Nusra Cephesi'nin ÖSO birliklerine saldırı düzenlemesini açıklamaktadır.²⁰ El Nusra Cephesi, savaşın sonuna doğru kendini daha iyi muhafaza edebilmek için rakip bir grubun silahlarını ele geçirmeyi kendi çıkarına uygun bulmuştur.

Arabuluculuk Faaliyetleri

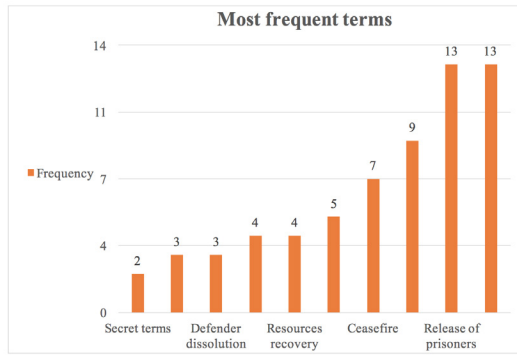
Grafik 8

Grafik 8 arabulucuların devreye girdiği dönemlerin sayısını göstermektedir. Görülmektedir ki, Suriye Ulusal Koalisyonu, yerel konseyler ve Müslüman âlimlerin konseyleri gibi sivil organizasyonlar bu faaliyetlere en az dahil olan gruplarken, muhalif gruplar ilk sırada yer almaktadır.

Silahlı grupların, ihtilafları çözmek için diğer silahlı gruplara bağımlı olması makul olsa da çıkarların çatışması, bu arabuluculuk çabalarının uzun vadedeki kalıcılığı ve etkisi konusunda şüpheleri arttırmaktadır.

Şeriat mahkemeleri çoğunlukla, bu mahkemelere kendi tasarıları üzere yerel hakimleri atayan İslamcı silahlı gruplarca kurulmaktadır.²¹ Dolayısıyla bu mahkemelerin kararlarını hamilerinin lehine vermeleri, bu İslami gruplara bel bağlamaları beklendiktir.

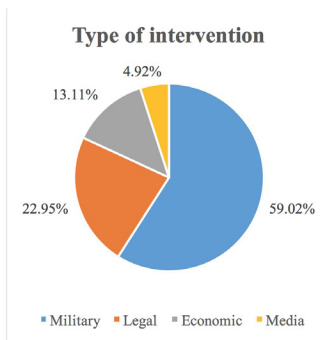
Öte yandan, kamusal figürlerin ve yerel imamların tekrar tekrar yaptıkları müdahaleler, bu ihtilafların yerel karakterini yansıtmakta ve ayrıca muhalif grupların yerel boyutunu, böylece yerel sosyal dinamiklere olan hassasiyetlerini net bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

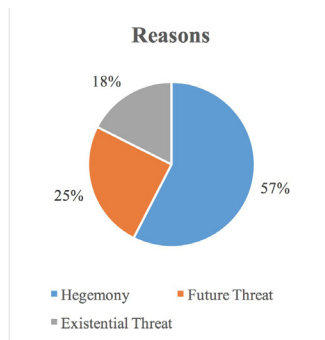
Grafik 9

Grafik 9 arabuluculuk anlaşmalarda en çok müzakere edilen meseleleri gösterirken *Grafik 10* bunların nasıl sınıflandığını göstermektedir. Buradan yola çıkılarak şu gözlemler ortaya konabilir:

Grafik 10

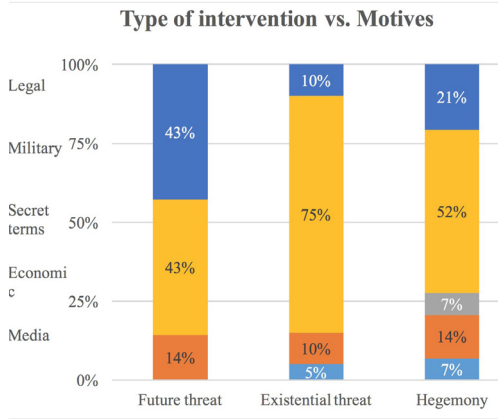

Grafik 11

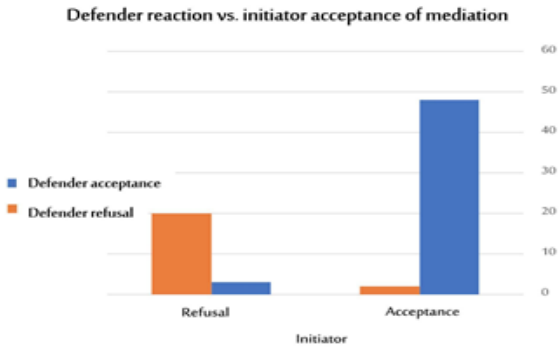

1. Askeri meseleler (birliklerin çekilmesi, esirlerin bırakılması veya taraflardan birinin tasfiye edilmesi) müzakerelere en sık konu olan hususlardır.
2. Ekonomik meseleler (silahların/üslerin/kontrol noktalarının geri verilmesi veya kaynakların tarafsızlaştırılması) sadece her altı müzakereden birinde müzakere edilmektedir.

Grafik 11 bir çatışma için en olası sebepleri göstermekte ve hegemonya kurma arzusu ile kaynakları ele geçirme arzusunun, çatışmaların arkasındaki en yaygın sebepler olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafik 12

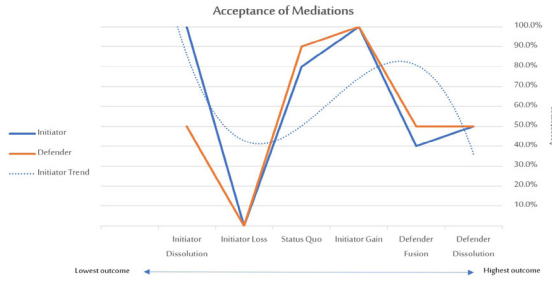

Grafik 13

Bu arabuluculuk faaliyetlerinin etkili olup olmadığını anlayabilmek için, Grafik 12'de, en çok öne çıkan çatışma sebepleri karşısında başvuru arabuluculuk çeşitleri gösterilmektedir. Mantıksal olarak, askeri ve legal çözüme yönelik müdahaleler, askeri tehditlerden ileri gelen çatışmaları çözme eylemleri olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, hegemonya kurma amaçlı çatışmaları çözmesi beklenen ekonomik müdahaleler, bu faaliyetlerin sadece %14'ünü teşkil ederek üçüncü sırada yer almaktadır. Asıl sebeplere yönelik yeterli çözümlerin üretilmemesi, zemini kaygan, kalıcı olmayan çözümler ortaya çıkarmaktadır.

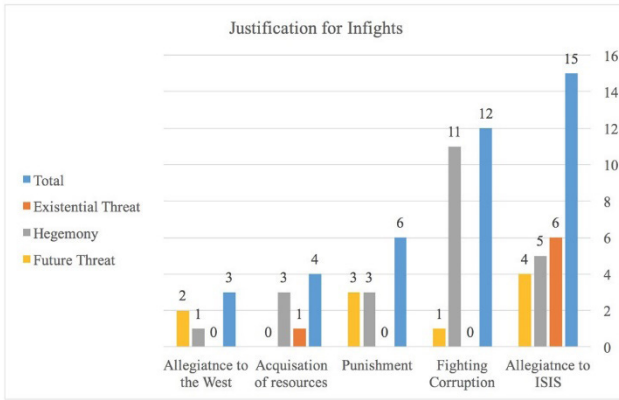
Grupların arabuluculuk faaliyetleri aracılığıyla anlaşmaya varılması hususunda ise Grafik 13 ve 14, şu eğilimleri ortaya koymaktadır:

1. Saldırıyı başlatanın tepkisi, ciddi ölçüde, savunmadaki grubun tavrını da belirlemektedir.
2. Genel eğilim, iki tarafın da arabuluculuğu kabul etmesidir.
3. Saldırıyı başlatanın, ilerleme kaydettiği süreçte de arabuluculuğu kabul etmek genel eğilimdir. Bu tutum, savunmacının daha fazla kaynak kaybetmeme ve saldırıyı başlatanın kazanımlarını koruma arzusundan kaynaklanmaktadır.
4. Saldırıyı başlatanın, kayıp verme durumunda genel eğilimi ise arabuluculuk girişimlerini reddetmektir. Bu da saldırıyı başlatanın kaybettiklerini geri alma arzusuyla açıklanabilir.
5. Eğer saldırıyı başlatan tamamen kaybetmeye yakınsa genel eğilimi arabuluculuğu kabul etmektir. Bu durumlarda, savunma pozisyonundaki grubun, arabuluculuk faaliyetlerini kabul etme oranı ise yüzde 50'yi geçmemektedir.

Grafik 14

Savaşı Meşrulaştırmak

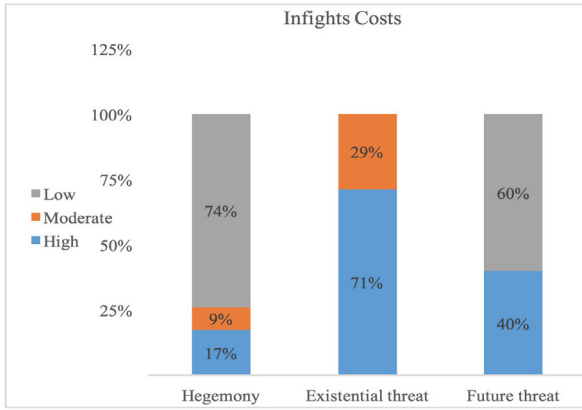
Grafik 15

Grafik 15 olası sebepler karşısında kamuya sunulan meşrulaştırma argümanlarını göstermektedir. Bir grubun, IŞİD ile bağı olduğu iddiası bu argümanlar arasında zirvede yer almaktadır. IŞİD'in çalışma tarzı ve sahip olduğu gizem, bu tip suçlamaları reddetmeyi zorlaştırmakta ve saldırıyı başlatan tarafın, savunmadaki tarafa karşı mücadelesinin de terörle mücadele iddiasıyla meşruiyet kazanmasına imkân vermektedir. Öte yandan, "Batı ile İttifak" kurmuş olmak, bir meşrulaştırma argümanı olarak daha az kullanılmaktadır, çünkü "Batı" toplumsal düzeyde, isyan hareketine bir tehdit olarak algılanmamaktadır. Başkaca gözlemler de şu şekilde sıralanabilir:

1- Yolsuzlukla mücadele, hegemonya kurmak için yapılan girişimleri meşrulaştırmak için sıklıkla kullanılmaktadır.

2- Kaynakları geri ele geçirmek, saldırıyı başlatan tarafın hedeflerini en iyi ortaya koyan söylemdir.

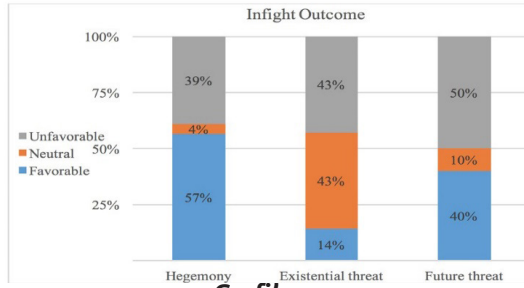
Maliyet ve getiriler

Grafik 16

Grafik 16 saldırıyı başlatan bir gruba karşı savaşmanın maliyetini göstermektedir ve buradan yola çıkılarak şu gözlemler yapılabilir:

1. Hegemonya kurmak için başlatılan saldırıların çoğunda maliyet düşükken varoluşsal bir tehdide karşı başlatılan saldırılarda maliyet yüksektir. Bu gözlem, saldırıyı başlatan tarafın, varoluşsal bir tehditle karşı karşıya kaldığında, savunmadaki taraf daha güçlü olsa bile, acil bir şekilde saldırıya geçme motivasyonuna sahip olduğunu doğrulamaktadır.
2. Gelecek bir tehdide karşı başlatılan birçok saldırıda maliyet düşüktür. Bu gözlem de grup liderlerinin rasyonel tavırlarını ve diğer gruplarla aralarında var olan rekabete dair farkındalıklarını göstermektedir. Ayrıca saldırılarının arkasında yatan hesabı da ortaya koymaktadır. Gerçekten de rakiplerine saldırma eğilimi daha yüksek olan ve onlara olası bir tehdit gibi muamele eden grupların “yaşama beklentisi” daha fazladır.

Grafik 17

Grafik 17 saldırıyı başlatan bir gruba karşı mücadelenin sonuçlarını göstermektedir ve veriler, aniden yapılmış saldırılardan ziyade hesaplanarak yapılmış saldırıların lehine sonuçlar ortaya koymaktadır. Hesaplanarak yapılmış saldırılara dair eldeki olumsuz sonuçlar ise savunma tarafının gücüne dair yetersiz değerlendirme yapılmış olmasına bağlanabilir.

Sonuç

Ortak düşmanın –Suriye rejimi ve müttefiklerin- gücünün muhalif silahlı gruplar arasında daha güçlü bir iş birliğini ortaya çıkarması gerektiği varsayılabilir ancak eldeki veriler, son iki yılda rejimin elde ettiği kazanımlara ve muhalefetin büyük kayıplarına rağmen muhalif gruplar arasındaki çatışmaların varlığını ortaya koymaktadır. Bu araştırma, kardeş gruplar arasındaki çatışmaların bir kaynağının da çıkar çatışması olduğu tezini öne sürmektedir. Bu çalışma ortaya çıkarmıştır ki bölgecilik, ideolojik ve entelektüel farklılıklar, çatışmanın maliyetini düşürmeye ve kazanımlarını arttırmaya yarayacak bir mobilizasyon unsuru olarak kullanılmakta olup çatışmaların asıl sebepleri değildir.

Grup liderleri, kendi fırsat ve tehdit yaklaşımlarınca motive olan ve rakiplerine ne zaman, nasıl ve nerede saldıracaklarının getiri ve götürülerini hesaplayan rasyonel aktörlerdir. Yukarıda belirtilen argümanda da ortaya konduğu gibi²² kardeş gruplar arası bir çatışma, bir grup ya “fırsat pencereleri” ile ya da “savunmasızlık pencereleri” ile karşı karşıya kaldığında gerçekleşmektedir. Fırsat pencereleri, bir grubun diğer gruplara göre askeri üstünlüğü yakaladığı ve ortak düşmanın da yakın ve ciddi bir tehdit teşkil etmediği dönemlerde açılırken; savunmasızlık pencereleri ise bir grubun, tasfiye olma riskini net bir şekilde mümkün gördüğü durumlarda ortaya çıkmaktadır.

Bu makale üç tip çatışma türünü tespit etmektedir: Hegemonya kurma teşebbüsleri (rakibin kaynaklarını ele geçirme hedefini taşıyan silahlı eylemler), gelecekteki tehditlere yönelik saldırılar (bir rakibin gelişmesinden ve gelecekte o rakiple bir çatışma yaşanma ihtimalinin artmasından ileri gelen çatışmalar) ve varoluşsal tehditlere yönelik saldırılar (bir rakibin belli bir zamanda artan ve tüm grubu yok edebilecek yahut ciddi şekilde zayıflatabilecek husumetinden kaynaklanan çatışmalar)

Makalenin geri kalanında ise Ocak 2012 ile Ocak 2017 arasında yaşanan 40 çatışma; zamanın, mevcut kaynakların ve dış tehditlerin, saldırıları başlatmanın arkasında yatan motivasyonun üzerindeki etkileri ve arabuluculuk faaliyetlerinin başarısı ölçülerek analiz edilmiştir.

Ampirik veriler grup liderlerinin, doğrudan rakiplerine saldırı başlatma kararını alma süreçlerindeki rasyonel tutumlarını teyit etmiştir.

Bu makale, yapılan saldırıların arkasında yatan sebepler bakımından çıkar çatışmalarının nasıl diğer farklılıklara baskın çıktığını göstermiştir:

- 1- Çatışma uzadıkça kaynaklar daha kısıtlı hâle gelmektedir ve rakiplerin silahlarını ve kaynaklarını ele geçirme motivasyonu artmaktadır.
- 2- Kardeş gruplar arasındaki çatışmaların sayısı, IŞİD ve Suriye rejimi kaynaklı tehditler en düşük seviyedeysen artmıştır. Rejim kuvvetleri veya IŞİD tarafından müdahalede bulunulmayan bölgelerde muhalif gruplar arası çatışmalarda bir artış gözlemlenmiştir.
- 3- En yüksek sayıda çatışmaya ateşkes ve uzun süreli kuşatma dönemlerinde tanıklık edilmiştir. Bunlar hem bir bölgede hegemonya kurma arzusundan hem de olağanüstü koşullarda hayatta kalma güdüsünden ötürü gerçekleşmiştir ki bu da grupların, zorlu koşullar altında birbiriyle çatışmaya daha yatkın olduklarını göstermektedir.
- 4- Kendi içindeki uyumu daha yüksek ve grup dinamiklerine dair daha iyi bir kavrayışa sahip olan gruplar daha fazla saldırı başlatmışlardır. El Nusra Cephesi, 40 çatışmanın 16'sını başlatırken ÖSO, çatışmaların çoğunda savunmacı pozisyonundadır.
- 5- Çatışma hâlindeki iki rakip gruba arabulucu olmak üzere müdahale edenler genelde üçüncü taraf silahlı muhalif gruplardır. Bu grupların müdahalelerinden doğan çıkar çatışmaları, barışı koruma düşüncesini şüpheli hâle getirmektedir.
- 6- Hegemonya kurma amacıyla başlatılan saldırılara dair arabuluculuk

girişimlerinin çoğu, ortak kaynakların paylaşılması problemine yönelik çözümler üretmekte başarısız olmaktadır. Sorunun kökenine dair çözüm önerileri ortaya konulmadığından bu tür arabuluculuklarda kalıcı olamayan çözümler ortaya çıkmaktadır.

7- Saldırıyı başlatanın, anlaşmayı kabul ettiği ve tarafların herhangi birinin rakibini mağlup etmeyi başaramadığı durumlarda arabuluculuğu kabul etme eğilimi yüksektir.

8- Bir rakibe saldırılırken meşruiyet sebebi olarak “İŞİD’e bağlı olmak”, “Batı ile ittifak kurmak”tan daha fazla kullanılmaktadır ki bu da daha geniş anlamda muhalefetin, uluslararası toplumun taleplerine yönelik hassasiyetini ortaya çıkarmaktadır.

9- Hesaplanarak yapılan ve aciliyet hissi düşük olan saldırıların maliyeti ve sonucu en düşük seviyede olmaktadır.

Fırsat-tehdit odaklı dinamiklere müdahale etmek güç olmakla beraber çatışmaların faydasını minimize ve maliyetini maksimize etmek mümkündür. Yapılabilecekler arasında, gruplar arası güç dengesini korumak, Suriye rejimine ve diğer ortak düşmanlara karşı çabaları birleştirmek, muhaliflerin elindeki bölgelerde bağımsız mahkemeleri güçlendirmek yahut tüm gruplarca bağlayıcılığı kabul edilen ve gruplardan bağımsız bir finansmana sahip olan bir çözüm mahkemesi oluşturmak gibi çözümler olabilir.

Ancak yine de bu tip önlemlerin veya başkaca önlemlerin, kaynaklar ve meşruiyet için er veya geç patlak verecek çatışmaları sadece tehir edebileceğini fark etmek önemlidir. Rejime sadık kuvvetler arasındaki benzer hizipçi dinamikleri gözlemlemek de çok büyük öneme sahiptir. Şu an bile, rejime sadık kuvvetlerin barış döneminde, yani ortak tehdit algılarının düşük olduğu bir dönemdeki tutumlarını gözlemlemek çok büyük öneme sahiptir.

Başarılı bir silahsızlandırma, terhis ve yeniden entegrasyon kampanyası, hizipçiliğin dinamiklerini anlamayı gerektirmektedir, çünkü bu şekilde çatışmaların muhtemel kaynakları, tarihleri ve kökenleri tespit edilebilir.

Son olarak, başarılı bir silahsızlandırma, terhis ve yeniden entegrasyon kampanyası, hizipçiliğin dinamiklerini anlamayı gerektirmektedir; çünkü bu şekilde çatışmaların muhtemel kaynakları, tarihleri ve kökenleri tespit edilebilir. Böylesine detaylı bir bilgi, uzmanların, mevcut direncin odağında yer alan hususlara daha kavrayışlı bir yaklaşım göstermesini mümkün kılacak ve bunlara karşı nasıl etkili bir çözüm ortaya konabileceğini öğretecektir.

Referanslar

- 1- M. Leezenberg, İraqi Kurdistan: contours of a post-civil war society, Third World Quarterly, Cilt.26, No. 4-5, Haziran 2005, s.636
- 2- Korf, Benedikt. "Rethinking the greed–grievance nexus: property rights and the political economy of war in Sri Lanka." Journal of Peace Research 42.2 (2005): 201-217.
- 3- Walter, Barbara F. "The critical barrier to civil war settlement." International organization 51.03 (1997): 335-364, Bakke, Kristin M., Kathleen Gallagher Cunningham, and Lee JM Seymour. "A plague of initials: Fragmentation, cohesion, and infighting in civil wars." Perspectives on Politics 10.02 (2012): 265-283, and Fearon, James D., and David D. Laitin. "Ethnicity, insurgency, and civil war." American political science review 97.01 (2003): 75-90.
- 4- Staniland, Paul. "Between a rock and a hard place: Insurgent fratricide, ethnic defection, and the rise of pro-state paramilitaries." Journal of Conflict Resolution 56.1 (2012): 16-40.
- 5- "Conflict-sensitive approaches to development, humanitarian assistance and peace building: tools for peace and conflict impact assessment." Cht 2: Conflict Analysis. Safe World. Pg 3. <https://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/chapter_2_266.pdf>
- 6- Christa Salmandar. ابروس يف ةيفناطلا :ةيجولويورثناً ءالمأت. Al Alam (The World Institute). 9 Aralık 2016. <<https://goo.gl/x7CCUJ>>
- 7- Pischedda, Costantino. "Wars Within Wars: Understanding Inter-Rebel Fighting." The New York Times (2014).
- 8- A.g.e.
- 9- A.g.e.
- 10- Kenneth Waltz, Theory of International Politics, Reading: Addison-Wesley, 1979.
- 11- Daniel Byman, Understanding Proto- Insurgency, Santa Monica, CA: Rand Corporation, 2007, s. 1
- 12- Donald Trump signifies he will end U.S. support for Syrian rebels despite their pleas to him for help, Bethan McKernan Beirut, <https://goo.gl/zzKt4i>
- 13- Horowitz, Donald L. Ethnic groups in conflict. Univ of California Press, 1985. Brass, Paul R., ed. Ethnic groups and the state. Taylor & Francis, 1985. Fearon, James D., ve David D. Laitin. "Ethnicity, insurgency, and civil war." American political science review 97.01 (2003): 75-90.
- 14- A.g.e.
- 15- Christia, Fotini. Alliance formation in civil wars. Cambridge University Press, 2012.
- 16- Pischedda, Costantino. "Wars Within Wars: Understanding Inter-Rebel Fighting." The New York Times (2014), Connable, Ben, and Martin C. Libicki. How insurgencies end. Cilt. 965. Rand Corporation, 2010, Paul, Christopher, ve arkadaşları, Paths to Victory: Detailed Insurgency Case Studies. RAND National Defence Research Inst., Santa Monica, CA, 2013.
- 17- A.g.e.
- 18- Üçüncü bölüme bakınız.
- 19- Pischedda, Costantino. "Wars Within Wars: Understanding Inter-Rebel Fighting."
- 20- Ditz, Jason. "Nusra Front, Allies Attack Fellow Syrian Rebels in Aleppo." Antiwar.com. 3 Kasım 2016. <<http://news.antiwar.com/2016/11/03/nusra-front-allies-attack-fellow-syrian-rebels-in-aleppo/>>
- 21- Hanna, Asaad. "Syria's Sharia Courts." Al Monitor. 11 Şubat 2016.<<http://www.almonitor.com/pulse/originals/2016/02/syria-extremist-factions-sharia-courts-aleppo-idlib.html>>
- 22- A.g.e.

YAZAR HAKKINDA

Sinan Hatahet, Al Sharq Forum uzman araştırmacılarındandır. Halihazırda Hatahet, Suriye krizine odaklanan birçok düşünce kuruluşuna danışmanlık yapmaktadır. Araştırmalarında; Orta Doęu'da Yeni Bölgesel Düzen, Kürt Ulusal Hareketi, İslamcılık, Radikalizmle Mücadele, Yerel Konseyler ve Yönetim başlıklarını ele almaktadır. Geçmişte, 2012 yılının sonundan 2014 yılının Eylül ayına dek Suriye Ulusal Koalisyonu'nun medya ofisinde İdari Müdür olarak çalışmıştır.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum; amacı, Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için tarafsız araştırmalar yapıp buna dönük uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeten araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    / SharqForum

 / Sharq-Forum

**الشرق
شرق**
ALSHARQ FORUM

Suriye Muhalefeti Arasındaki İç Çatışmalar

Bu makalenin amacı, Suriye krizi sırasında isyancı gruplar arasında çıkan çatışmaların dinamiklerini anlamak, her bir grubun gerçekte neyi hedeflediğinin altını çizmek ve bu dinamikler içerisindeki şablonları tespit etmektir. Bu makale, söz konusu fenomeni açıklamak için 2012-2017 yılları arasında gerçekleşen 40 ayrı çatışmaya ilişkin ampirik verilere bağlı kalmaktadır. Grup liderlerinin, fırsat ve tehdit algıları üzerinden hareket eden rasyonel aktörler olduğu ile fayda ve zarar değerlendirmelerinin rakiplerine ne zaman, nasıl ve nerede saldıracaklarını belirlediği varsayılmaktadır.